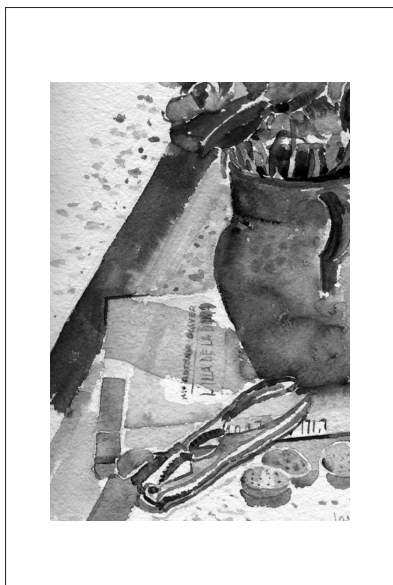

Reptes del pensament nostrat

Recentment han sorgit iniciatives editorials que comparteixen la voluntat d'assortir la nostra cultura de materials per al pensament i el debat. Vol dir això que vivim un bon moment per a l'assaig? L'editor Leonard Muntaner respon amb contundència: «una època que es caracteritza, entre altres coses, per la banalitat i per anar contra la intel·ligència, és magnífica per fomentar l'assaig».

Un recompte ràpid mostra projectes entusiastes i allunyats dels grans grups editorials, la majoria nous. 3i4 documenta els fets terribles de la postguerra espanyola al País Valencià a *La memòria*. A més proposa recuperar clàssics de literatura assagística, traduïts o autòctons, a la col·lecció «Grans idees». El director, Joan Garí, reivindicava el seu paper en aquesta revifada perquè «va començar al País Valencià, amb l'aparició el 1999 de la col·lecció «Xènius» a 7imig i el 2002, de «Glossari» a Brosquil. Amb posterioritat han aparegut projectes semblants també en editorials petites». Al seu torn, Muntaner n'impulsa tres col·leccions: «Temps obert», «Mónjuïc» i «Traus», que vol «donar estímul o viabilitat per a l'escriptura, projectes i dèries dels intel·lectuals catalans en la llengua pròpia», segons el seu director Arnau Pons, que considera l'assaig «un mitjà emancipador». També a Mallorca Ensiola publica traduccions atractives com ara les *Màximes* de La Rochefoucauld o les *Memòries* de Voltaire. I Galàxia Gutenberg s'afegeix amb una col·lecció de nom «Assaigs». Des de Girona, Oriol Ponsatí-Murlà explica que la línia d'Accent Editorial «vol moure's entre l'assaig i la literatura. Més que no pas perseguir un gènere concret, els nostres llibres pretenen fer reaccionar el lector, somoure'l, sorprendre'l». I ho fan amb audàcia, perquè la primera traducció europea de *l'Ecce comu* de Gianni Vattimo, és la seua.

En l'àmbit de la literatura religiosa, la represa de l'assaig nostrat té dos referents importants. El primer és «Rent», dirigida per Agustí Colomer dins l'editorial Denes. No té voluntat exclusiva d'assaig, però fins ara han recuperat un text inèdit de Martí Domínguez Barberà, una selecció de sermons de Newman i l'*Autobiografia espiritual* de Simone Weil. L'altre

és «Fragmenta», que en menys de dos anys n'ha editat 18 llibres. Ignasi Moreta diu que hi havia manca de plataformes «d'aproximació no confessional a allò religiós, sense necessitat d'una comunitat de creences entre lector i autor». Segons aquest editor aquest projecte haguera sigut molt més complicat «fa 20 o 30 anys, quan la relació del país amb la religió estava polemitzada. Avui hi ha una via intermèdia d'empatia, d'interès per acostar-s'hi i estudiar». Mentre Colomer aposta per «jugar a les complicitats i fer iniciatives imaginatives que donen vida a l'entorn», Moreta troba a faltar una massa crítica que reflexione sobre aquests temes, ja que «estem en un país petit, i de vegades un desitjaria interlocutors, perquè vols debat i trobes silenci. Aquí costa més».

Esforç contra dificultats

La nostra llengua sovint troba dificultats per a rebre la consideració de

vehicle digne de la cultura moderna. Davant d'això aquestes iniciatives proposen una esforçada dedicació. En paraules de Moreta: «Malgrat les dificultats del català per a funcionar com a llengua de cultura, sovint per falta d'autoestima, no el podem relegar a la creació. Seria absurd, és una llengua tan apta com qualsevol altra».

Però les necessitats de la nostra cultura són diverses. Muntaner n'esmenta la producció pròpia de materials per al debat, «sobretot a Mallorca, pel fet que d'ençà Ramon Llull els nostres pensadors són molt escassos perquè la nostra societat ha viscut sempre de cara al comerç. Cal fomentar constantment aquest tipus d'obres. Per altra banda aquesta escassetat de materials ha fet que, com a editor, estigui molt interessat en importar obres d'assaig d'autors d'arreu del món, i especialment d'Europa». Una altra dificultat són els dèficits del mercat, com apunta Ponsatí-Murlà: «Que fins l'any 2007 no hàgim disposat d'una traducció d'obres fonamentals de la literatura i el pensament universal (com *Ecce Homo* de Nietzsche, *El nebot de Rameu* de Diderot, o la *Poètica musical* de Stravinski) ja és molt indicatiu de com estan les coses. Hem de pensar que en castellà, en francès, i en qualsevol llengua *normalitzada* en tenen diverses versions i traduccions des de fa anys. Per tant, ens disposem a omplir un buit que ens semblava imperdonable. El problema és endèmic, el mercat català no pot competir de cap manera contra el castellà, que l'ofega constantment. Si la desproporció entre el llibre en català i en castellà no fos tan accentuada, ens seria una mica més senzill sobreviure».

Aquests problemes provoquen una esquifida capacitat de debat de la nostra cultura, alhora que la qualitat d'aquestes ofertes assagístiques en demostren la vitalitat. Segons Pons, «aquesta mancança de debat em sembla evident, i això és ben palpable a les universitats. Per això tenim una cultura tan controlada i alhora tan assistida. Hem d'evitar que la gestió caigui en mans dels grans grups i de les institucions. La dissensió ve d'un interès per allò de què es dissenteix».